

Leeswijzer bij de financiële stukken

Door de toenemende regelgeving over de wijze waarop overheidsinstanties financieel verslag moeten doen van hun activiteiten, worden jaarrekeningen en begrotingen steeds meer stukken die enkel nog door deskundigen kunnen worden gelezen. Vanuit het perspectief van een grondige verantwoording is dat onvermijdelijk, maar daarnaast is er behoefte aan een meer toegankelijke weergave van de cijfers.

Om die reden zullen vanaf 2020 de financiële jaarstukken van het BHIC in twee versies worden gepresenteerd: allereerst een editie die geheel voldoet aan alle voorschriften die voortvloeien vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen RBVW), maar daarnaast ook een publieksversie die behalve correct ook meer inzichtelijk is .

Toelichting op de jaarrekening 2018

Op pagina 12 t/m 14 worden de jaarcijfers weergegeven: balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht. De meest opvallende mutatie is de restitutie van ruim 4,1 miljoen euro aan het rijk. Die teruggave geeft een voorgeschiedenis die hier kort wordt weergegeven.

Het BHIC huurt de Citadel van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). De verschuldigde huurpenningen worden door het Ministerie van OCW aan het BHIC uitgekeerd, die ze vervolgens weer betaalt aan het RVB. Een vestzak-broekzakconstructie dus. Vanaf 2014 hanteerde het RVB een drastische huurverlaging. Het ministerie bleef echter aan het BHIC de oorspronkelijke huursom uitkeren met als gevolg een jaarlijks overschot van circa € 850.000. Het ministerie heeft in 2014 verzocht om die gelden voorlopig in een bestemmingsfonds op te nemen. De stand van het bestemmingsfonds bedroeg eind 2018 ruim 4,1 miljoen euro. In het laatste kwartaal is dit bedrag op verzoek van het rijk in één keer terugbetaald, hetgeen ook zonder moeite kon; we hadden het geld immers in een apart potje opzij gezet.

Nu zou je zeggen dat dit boekhoudkundig een eenvoudige operatie is – je hebt een spaarpotje dat in één keer wordt geleegd – maar door de voorschriften van de BBV moet deze mutatie onderdeel zijn van de exploitatierekening. Het is een beetje vergelijkbaar met een bankspaarrekening: als je daar geld opneemt kan het bedrag niet meteen worden gestort op rekening van derden, maar loopt het via je betaalrekening.

Deze constructie verklaart dat het totale saldo van baten en lasten in de resultatenrekening (p. 13) een tekort van vele miljoenen toont. Pas door verevening met het bestemmingsfonds ontstaat het werkelijk gerealiseerd (positief) bedrijfsresultaat over 2018: een plus van € 22.529. Het voorstel is om dit overschot toe te voegen aan de bestemmingsreserve e-depot.

Tot slot nog een korte toelichting op de posten in de resultatenrekening 2018 (p.13) die een afwijking van meer dan 10% vertonen ten opzichte van de begroting 2018.

-bijdragen van de partners in de regeling (5.038.897 Euro)

De bijdragen van gemeenten en waterschappen zijn gelijk gebleven, die van het rijk licht gestegen, die van de provincie met 12% toegenomen. Die stijging wordt veroorzaakt door de overdracht van provinciale archieven: omdat de provincie geen lid is van de regeling, maar verbonden is via een dienstverleningsovereenkomst, moet zij voor elke meter nieuw overgedragen archief extra betalen.

-overige bedrijfsopbrengsten (€ 298.858)

De opbrengsten van verhuur van depots aan derden zijn 66% hoger dan begroot door verlenging van een aantal kortlopende huurcontracten. Het structureel begroten van deze inkomsten is lastig omdat ze per jaar opzegbaar zijn.

-huisvestingskosten (€ 5.119.225)

De enorme stijging wordt verklaard door opheffing van het bestemmingsfonds voor teveel ontvangen huurpenningen (zie hierboven).

-organisatiekosten (€ 236.803)

Op deze post is sprake van een stijging van 25% ten opzichte van de begroting 2018. Deze toename is enerzijds toe te schrijven aan verdrievoudiging van de advies- en accountantskosten in verband met het besluit van de rijksoverheid in 2018 dat het BHIC per 2019 het onderhoud van de Citadel in eigen beheer neemt. De toelichting op deze stelselwijziging is terug te vinden in de begroting. Anderzijds kan de stijging worden verklaard door hogere uitgaven aan automatisering: de verlenging van licenties en onderhouds- en servicecontracten was duurder dan gedacht.

-collectiebeheer (€ 310.979)

De uitgaven zijn bijna drie keer zo hoog als begroot (118.300) en dat komt omdat er € 200.000 extra is uitgegeven aan het scannen van archieven. Het betreft hier digitalisering van de registers van de Burgerlijke Stand, gevangenisregisters, archieven van de rechtbanken, microfiches e.d. Deze incidentele uitgaven waren mogelijk door extra geoormerkte gelden die ter beschikking zijn gesteld door het rijk en door het vrijmaken van middelen uit de begroting: met name de incidentele meerinkomsten uit de verhuur van depots aan derden konden als dekking worden aangewend.

Toelichting op de begroting 2020

De begroting 2020 en de meerjarenbegroting 2021-2023 zijn structureel sluitend. Afgezien van een indexatie (2,29%) voor stijgende lonen en prijzen worden de bijdragen van de deelnemers aan de BHIC-regeling niet aangepast. Zoals gebruikelijk wordt de indexering later gecorrigeerd aan de hand van het door de minister vastgestelde indexeringspercentage.

Alvorens een korte toelichting te geven op de belangrijkste mutaties ten opzichte van de begroting 2019 eerst enige uitleg over het in 2018 genomen besluit door de rijksoverheid om het BHIC verantwoordelijk te maken voor het onderhoud van de Citadel.

Het BHIC huurt de Citadel van het Rijks Vastgoed Bedrijf (RVB) dat tevens zorgt voor het onderhoud. In 2016 is door de rijksoverheid onder acht Regionale Historische Centra (RHC), waaronder het BHIC, een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om het onderhoud niet meer door het RVB te laten verrichten, maar in eigen beheer van de instellingen te brengen. In 2018 is na een uitvoerige risicoanalyse besloten om die ingrijpende stelwijziging per 1 januari 2019 door te voeren. In 2022 zullen de effecten van deze verandering worden geëvalueerd.

Het in eigen beheer nemen van het onderhoud levert het BHIC door het wegvallen van allerlei opslagen grote financiële voordelen op. Het BHIC ontvangt jaarlijks bijna 1,4 miljoen euro voor het uitoefenen van die taken, op basis van een zeer minutieus meerjarenonderhoudsplan (40 jaar) kunnen de jaarlijkse uitgaven worden begroot op bijna € 900.000. Het jaarlijkse overschot bedraagt maar liefst 500.000. Deze baten kunnen vrij worden besteed, maar mogen niet worden gebruikt ter reductie of restitutie van de bijdragen van de andere partners. Uiteraard zijn investeringen die ten goede komen aan de regio-partners (digitalisering, e-depot e.d.) wel

mogelijk. Het mag buitengewoon uitzonderlijk worden genoemd dat het BHIC op kosten van de rijksoverheid de komende jaren financieel zo rijkelijk bedeed is.

Jaarlijks besluit het Algemeen Bestuur van het BHIC over de besteding van dit half miljoen. In de begroting 2020 zijn daartoe de navolgende bestemmingsreserves aangelegd: Citadel (een soort calamiteitenfonds), e-depot (invoer bouwvergunningen, milieuvergunningen en bodemdossiers), genealogie (scanning van persoonsgegevens) en publieksfunctie (met name de ontwikkeling van het BHIC als het Brabants centrum voor Beeld en Geluid: foto's, films e.d.).

Tot slot nog een korte toelichting op de posten in de begroting 2020 (p.4) die een afwijking van meer dan 10% vertonen ten opzichte van de begroting 2019.

-overige bedrijfsopbrengsten (€ 240.600)

De verwachte opbrengsten uit de verhuur van depots aan derden is met 25% verhoogd; de ervaring heeft geleerd dat heel wat kortlopende contracten stilzwijgend worden verlengd.

-personeelskosten (€ 2.975.100)

De personeelskosten stijgen met € 342.200 (13%). Enerzijds kan dit worden toegeschreven aan CAO-verhogingen, salarisperiodieken en invulling van bestaande vacatures, anderzijds gaat het om nieuw personeel ten behoeve van het in eigen beheer uitvoeren van het onderhoud van de Citadel en de versterking van de publieksfunctie. Deze kosten worden gedekt door de hierboven beschreven stelselwijziging. Omdat de extra gelden in principe incidenteel zijn (evaluatie vindt plaats in 2022) worden in de regel geen structurele verplichtingen aangegaan.

-huisvestingskosten (€ 1.168.300)

De huisvestingskosten dalen met maar liefst 38% ten gevolge van de stelselwijziging. Deze besparing wordt goeddeels ondergebracht in de hierboven besproken bestemmingsreserves.

-organisatiekosten (€ 243.800)

De organisatiekosten stijgen met 23%. De stijging wordt veroorzaakt door hogere advies- en accountantskosten i.v.m. de stelwijziging en hogere automatiseringskosten (software gebouwenbeheer, hard- en software e-depot).

-collectiebeheer (€ 308.500)

Deze uitgaven stijgen met maar liefst 67% en worden vooral besteed aan het op rekening van het BHIC invoeren in het e-depot van bouwvergunningen, milieuvergunningen en bodemdossier van de regionale partners. Dit is mogelijk dankzij de stelselwijziging.

-dienstverlening en publieksbereik (€ 214.100)

Deze kosten stijgen met 16%. Door de toegenomen digitalisering van de archieven stijgen de hostingskosten en de uitgaven voor inhuur van ict-deskundigen.